

Наши

ШУМИ

БРОЈ 86. ЈУНИ, 2023

ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

с. Локов Глобочица
Фото Борис Пешевски

с. Галичник
Фото Борис Пешевски

национални
ШУМИ
во партнерство со природата

БЛИЦ

- Потпишан Меморандум за соработка
- Церемонија по повод одбележувањето 18 години постоење на Дирекцијата за заштита и спасување
- Одржана обука за гаснење на шумски пожари на отворен простор
- Претставници од Јавното претпријатие Србијашуме во посета на Јавното претпријатие Национални шуми
- Реконструкција на управната зграда во Подружницата Плачковица во Радовиш

КРАТОК ОПИС НА ЗЕЛЕНАТА АГЕНДА ЗА ЗАПАДЕН БАЛКАН

Националните и меѓународните политики, конвенции, договори, закони и одлуки ги засегаат и шумите и луѓето ширум светот и обратно, затоа што улогата на шумите во човековото битисување е од огромно значење. Токму од овој аспект и улогата на човекот кон управувањето со шумските екосистеми треба да биде фокусирана кон одржливост, на што во последните децении се посветува се поголемо внимание и шумите се повеќе се во фокусот на јавноста.

КАМПАЊА

На ден 16.05.2023 година започна кампањата " Незаконско сечење на дрва е криминал", која траеше до крајот на јуни 2023 година. Вработените во шумочуварската служба од подружниците на ЈП Национални шуми, во соработка со претставниците од Министерство за внатрешни работи и претставниците од Шумскополициските станици, започнаа заеднички превентивни активности за информирање на локалното население во руралните села и населби, за подигнување на свеста за заштита на шумите кои се наше природно богатство.

АКТИВНОСТИ ВО ДЕЛОТ НА ОДГЛЕДУВАЊЕТО НА ШУМИТЕ

Активностите во делот на одгледувањето на шумите, во севкупното работење на претпријатието, се базираат на обврските кои се пропишани со посебните планови за стопанисување со шумите. Реализацијата на поставените развојни цели, треба да доведе до попрофитабилно работење на претпријатието, имајќи ја притоа секогаш предвид еколошката димензија во вкупното работење на ЈП "Национални шуми".

04 БЛИЦ

14 КЛИМА

15 ЕДИТОРИЈАЛ

16 КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ

17 ЗЕЛЕНА АГЕНДА

20 КАМПАЊА

23 АКТИВНОСТИ

28 АЕРОЗАГАДУВАЊЕ

Весник на ЈП за стопанисување со шуми Национални шуми
Издавач: ЈП Национални шуми • За издавачот: Валентин Груевски, директор
Главен и одговорен уредник: Фатима Шкријељ

Редакција: Фатима Шкријељ • Издавачки совет: Валентин Груевски,
Safet Miftari, Гордана Серафимовска, м-р Гоце Николовски, Борис Пешевски, Нацко Николов

Компјутерска подготовка: Графо Пром

ЈП Национални шуми, ул.Булевар Климент Охридски бр.68 Скопје, Скопје-тел. 02/2581 080-факс 02/2581 824
maksumi@mkdsumi.com.mk • www.mkdsumi.com.mk

ИНВЕСТИЦИОНО ВЛОЖУВАЊЕ ВО ПОДРУЖНИЦАТА КАЈМАКЧАЛАН ВО БИТОЛА

Согласно Инвестиционата програма за 2022 година, Јавното претпријатие Национални шуми преку постапка за јавна набавка, спроведе демонтиража и монтажа на нови ПВЦ врати и прозори на управната зграда во подружницата Кајмакчалан од Битола, инвестиција вредна 465.500,00 денари со ДДВ, од сопствени средства. Инвестицијата е во делот на промена на постоечките со нови ПВЦ врати и прозори.

Адаптацијата на управната зграда во Битола е една од повеќето планирани реконструкции на објекти во сопственост на јавното претпријатие. Со оваа реконструкција ќе се подобрат условите за работа на вработените, како и квалитетот на работната средина во управната зграда. Управната зграда на подружницата се реконструира после подолг временски период.

ПРОЛЕТНА СЕИДБА ВО РАСАДНИКОТ МАВРОВИЦА

Во текот на последната седмица од месец март и првата седмица од април, во подружницата Шумарство во Свети Николе е завршена двонеделната пролетна сеидба на садници од контејнерски тип на производство, од дрвните видови: даб, ела, аризонски чемпрес, бел и црн бор. Во расадникот Мавровица, во сопственост на подружницата Шумарство од Свети Николе се изведува контејнерско производство на садници според модифицираниот шведски метод јукосад. Производството на вакви видови садници отвара нови перспективи за поуспешно пошумување на голини. Овие садници се произведуваат и се садат со сè база од тресет, така што подобро ја поднесуваат сушата и можат да се садат во продолжена сезона, порано или подоцна за разлика од класичните. Здравите и квалитетни садници е еден од најважните услови за успешно пошумување и прифаќање на истите.

РЕКОНСТРУИРАНА УПРАВНАТА ЗГРАДА ВО ПОДРУЖНИЦАТА ПРЕСПАДРВО ВО РЕСЕН

БЛИЦ 03

Јавното претпријатие Национални шуми спроведе санација и адаптација на административниот објект во подружницата Преспадрво во Ресен, инвестиција вредна 642.000,00 денари со ДДВ, од сопствени средства.

Инвестицијата е во делот на реконструкција на градежни објекти во Инвестиционата програма за 2022 година. Извршена е санација на кровната конструкција на административната зграда и промена на старите со нови ПВЦ прозорци.

Реконструкцијата во Ресен е една од повеќето планирани реконструкции на објекти, во сопственост на Јавното претпријатие, кои моментално се во тек.

Со оваа реконструкција ќе се подобрат условите за работа на вработените, како и квалитетот на работната средина. Управната зграда на подружницата се реконструира после подолг временски период. Инвестиционите вложувања продолжуваат и во останатите подружници.

ОДРЖАНА РАБОТИЛНИЦА ЗА ВЛИЈАНИЕТО НА КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ

БЛИЦ 04

На 11 април 2023 година беше одржана работилница за улогата на шумите во справување со климатските промени и влијанието на шумарскиот сектор.

На работилницата беше презентирани документ –Анализа од областа на управувањето и одржливиото користење на шумите во РСМакедонија од Жарко Алексов и Милорад Андријески.

Беа разгледани и идните чекори кои треба да се преземат во шумските екосистеми во однос на ублажувањето и адаптацијата на климатските промени. Со зголемување на зелените површини се заштитуваме од природните непогоди, како што се поплавите, кои се почесто се случуваат поради поројните дождови.

Заеднички да направиме чекор напред и да ја подигнеме свеста за бенефитите од зелените површини.

На работилницата присуствуваа претставници од ЈП Национални шуми, МЗШВ, Шумарски факултет, Национални паркови, Невладини организации.

ОДРЖАНА РАБОТНА СРЕДБА ВО ПРОСТОРИИТЕ НА ДИРЕКЦИЈАТА НА ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ ЗА ПРОЕКТОТ БОРАНКА СТАНУВА БОРЕНКА

На ден 19.04.2023 година официјално е започната меѓународната соработка преку тридневна посета на претставници од Република Хрватска во Република Северна Македонија преку проектот Боранка станува Боренка и промоција како на вредностите и соработката меѓу институции и граѓански организација, така и граѓански ангажман за грижа и заштита на животната средина.

Посетата и лансирањето на „Боранка станува Боренка“ ќе биде проследено со низа настани на кои ЈП Национални шуми како официјален партнер на Боренка и Сојузот на извидници на Македонија, заедно со претставниците од Хрватски шуми и Сојузот на извидници на Хрватска ќе ја промовираат соработката.

Согласно тридневната агенда, на 19.04.2023 беше одржана средба во Амбасадата на Р Хрватска со сите претставници. Во текот на истиот ден беше одржана работна средба и во просториите на дирекцијата на ЈП Национални шуми на која присуствуваа и директорот Валентин Груевски, заменикот директор Сафет Мифтари, како и претставници на менаџерскиот тим.

ПРЕС КОНФЕРЕНЦИЈА

БОРЕНКА

ИНВЕСТИЦИОНО ВЛОЖУВАЊЕ ВО ПОДРУЖНИЦАТА БИГЛА ВО ДЕМИР ХИСАР

Согласно Инвестиционата програма за 2022 година, Јавното претпријатие Национални шуми преку постапка за јавна набавка, спроведе демонтиража и монтажа на нови ПВЦ прозори и влезната врата на управната зграда во подружницата Бигла од Демир Хисар, инвестиција вредна 288.864,00 денари со ДДВ, од сопствени средства. Инвестицијата е во делот на промена на постоечките со нови ПВЦ прозори и врата.

Адаптацијата на управната зграда во Демир Хисар е уште една од повеќето реконструирани објекти во сопственост на јавното претпријатие. Со оваа адаптација ќе се подобрат условите за работа на вработените, како и квалитетот на работната средина во управната зграда. Управната зграда на подружницата се реконструира после подолг временски период.

ЈП Национални шуми веќе трета година е партнер во дуалното образование на средните стручни училишта, во соработка со СОУ „Крсте Петков Мисирков“ од Демир Хисар. Двете страни претставувани од директорот на ЈП Национални шуми Валентин Груевски и директорката на училиштето Маја Лозановска, потпишаа Меморандум за соработка и за следната учебна 2023/2024 година, а учениците ќе можат да се запишат во прва година шумарско-дрвопреработувачка струка за профил шумарски техничар, во соработка со нашата Подружница Бигла од Демир Хисар, како партнер компанија за дуалната паралелка. Продолжувањето на соработката меѓу ЈП Национални шуми и СОУ „Крсте Петков Мисирков“ од Демир Хисар, има за цел да се зголеми интересот на учениците за запишување во шумарско-дрвопреработувачката струка, кои би биле оспособен и адекватен кадар за вработување во реалниот сектор по завршување на средното образование.

ЈП Национални шуми како општествено одговорна компанија е веќе верификуван партнер во формирањето на дуалните паралелки, што претставува повисок општествен интерес на сите страни вклучени во образовниот процес и на македонското стопанство.

РЕКОНСТРУКЦИЈА НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ЗГРАДА ВО ПОДРУЖНИЦАТА ГАЛИЧИЦА ВО ОХРИД

Согласно Инвестиционата програма за 2022 година, Јавното претпријатие Национални шуми преку постапка за јавна набавка, спроведе демонтажа и монтажа на нови ПВЦ прозори и врати на управната зграда во подружницата Галичица од Охрид. Инвестицијата е вредна 400.000,00 денари, исклучиво од сопствени средства и е во делот на реконструкција на објекти во сопственост на Јавното претпријатие.

Адаптацијата на управната зграда во Охрид е уште еден реконструиран објект во сопственост на претпријатието.

Со оваа адаптација ќе се подобрат условите за работа на вработените, како и квалитетот на работната средина во управната зграда, која се реконструира после подолг временски период.

Владата на 149 -та седница, од 25 април 2023 год. ја разгледа и ја усвои Информацијата за потпишување на договор меѓу Европска Унија и Северна Македонија за учество во Програмата на Унијата „Живот“ (LIFE) за заштита на животната средина и климатските активности.

За горенаведените активности Владата го задолжи Министерството за животна средина и просторно планирање во име на Владата да го потпише Договорот со Европската Унија. Целта на програмата „Живот“ е да ја олесни транзицијата кон одржлива, циркуларна, енергетски ефикасна, заснована на обновливи извори на енергија, климатско неутрална и климатски отпорна економија.

Со активностите од оваа програма се очекува намалување на емисиите на стакленички гасови и намалување на ранливоста од штетните влијанија на климатските промени, подобрување на квалитетот на животната средина, како и позитивно влијание во намалувањето на загубата на биолошката разновидност.

На ден 08.05.2023 година Дирекцијата за заштита и спасување одбележи осумнаесет години постоење и постојана посветеност на граѓаните во справување со природни катастрофи и други несреќи. По тој повод беше организирана церемонија во кругот на касарната Гоце Делчев, на која меѓу останатите се обратија Министерката за одбрана Славјанка Петровска и директорот на Дирекцијата за заштита и спасување д-р Беким Максоти.

За време на церемонија, директорот Максоти им ги вручи плакетите и благодарниците на Републичките сили на РС Македонија, кои беа ангажирани во пребарување и спасување од последиците по земјотресот во Република Турција во градот Адијаман.

На свеченоста по повод одбележувањето на осумнаесетиот роденден на ДЗС од ЈП Национални шуми присуствуваше заменик директорот Сафет Мифтари.

ЗАПОЧНА ПРОЕКТОТ "ПОДДРШКА НА РЕФОРМИТЕ ВО ШУМАРСТВОТО ВО РС МАКЕДОНИЈА"

БЛИЦ 11

На ден 10.05.2023 се одржа презентација на тема "Поддршка на реформите во шумарството во Северна Македонија" во салата на Клубот на пратеници. Со тоа се означил почетокот на новиот ИПА проект за реформи во шумарството со финансиска поддршка од 1.3 милиони евра од Европската Унија. Планирано е проектот да се реализира низ четири поткомпоненти кои ќе го доближат шумарството до европските стандарди. После 30 години за прв пат се реализира проект со систематски пристап кој ќе овозможи темелни реформи за здрави, одржани и богати шуми кои ќе ги оставиме на идните генерации. На состанокот присуствуваше делегација на ЈП Национални шуми предводена од директорот Валентин Груевски. Во составот на делегацијата беше менаџерскиот тим и раководителите на сите подружници на јавното претпријатие.

ПЛАНИНСКА ВЕЛОСИПЕДСКА ТУРА НА ПЛАНИНАТА КАРАОРМАН

БЛИЦ 12

На 15.05.2023 година во организација на здружението за планински велосипедизам Рупикапра МТВ (@Rupicapra Mtb Adventure team) се одржа планинска вело тура на планината Караорман. Настанот беше организиран за промоција на убавините на Македонија, каде посетителот има можност да се рекреира, спортува и престојува во природата. Настанот во кој беа вклучени велосипедисти од цела Македонија, беше максимално поддржан од ЈП Национални шуми. Велосипедистите ја поддржаа акцијата против нелегална сеча на шума и делеа специјални флаери, на акцијата се придружи и амбасадорот на Словачка Н.Е. Хенрик Маркуш.

ОДРЖАНА ОБУКА ЗА ГАСНЕЊЕ НА ШУМСКИ ПОЖАРИ НА ОТВОРЕН ПРОСТОР

Јавното претпријатие Национални шуми ги презема вообичаените превентивни и подготвителни мерки за заштита на шумите од пожари. За таа цел на 17.05.2023 година во Кавадарци, Дирекцијата за заштита и спасување одржа обука за 75 лица за гаснење на шумски пожари на отворен простор, како и обука за возилата GREAT WALL со пумпа, кои по завршената обука ќе добијат сертификати. Обуката за гаснење на пожари содржеше теоретски и практичен дел. Теоретскиот дел се одржа во просториите на СОЗШУ Ѓорче Петров во Кавадарци, а практичниот дел во кругот на училишниот двор. На теоретскиот дел воведно обраќање имаше директорката на СОЗШУ Ѓорче Петров во Кавадарци Ратка Росомански, како и директорот на ЈП Национални шуми Валентин Груевски.

МЕЃУНАРОДЕН ДЕН НА НАТУРА 2000

Заштитени диви видови животни и растенија, правилно управувани природни живеалишта и екосистеми и заштитено природно европско наследство е целта на мрежата Натура 2000. Со мотото: За природата, за луѓето – оваа мрежа работи на заштита и унапредување на екосистемите и биолошката разновидност, со цел подобра иднина и на природата и на луѓето преку градење на хармоничен и одржлив свет. Со цел да ја заштити својата природа, Европската Унија ја има воспоставено оваа еколошката мрежа која денес е најголемата управувана мрежа на заштитени подрачја во светот. Со цел да се промовираат иницијативите и вредностите кон природата, овој ден се одбележува како Европски ден на Натура 2000. Заштитата на природата не познава граници, па затоа Натура 2000 ја чува природата во целост. Брегалничкиот регион е дом на многу живеалишта и видови кои се дел од Натура 2000, а Програмата за зачувување на природата (ПЗП) и активностите на оваа мрежа имаат за цел трајна заштита на националното природно наследство.

ПРЕСТАВНИЦИ ОД ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ СРБИЈАШУМЕ ВО ПОСЕТА НА ЈАВНОТО ПРЕТПРИЈАТИЕ НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

БЛИЦ 15

Делегација од Јавното претпријатие Србијашуме од Република Србија, во состав од претставници од дирекцијата на Јавното претпријатие Србијашуме од Белград, директорот на Шумско стопанство Ужице, од ЗП Златибор, Шумска Управа Пожега-Косјериќ, во периодот од 15.05 до 17.05.2023 година беа во посета на ЈП Национални шуми. Секторот за одгледување, подигање, екологија и лов заедно со претставниците од Заштитено подрачје Осоговски планини и Заштитено подрачје Малешево, Македонско еколошко друштво и Фармахем, организираше работна посета која опфати канцелариска презентација на карактеристиките, вредностите и активностите кои се спроведуваат во шумските екосистеми според предвидените планови и програми, преставување на карактеристиките, вредностите и активностите кои се спроведуваат во двете заштитени подрачја и се реализираа повеќе теренски активности. Во текот на оваа

посета беа посетени делови од Заштитените подрачја Осоговски планини и Малешево, работни единици во подружницата Малешево-Берово и подружницата Кожув-Гевгелија и ловиштето Милисин во Гевгелија. Беа разменети искуства од областа на одгледувањето на шумите, изработка на плански документи во шумарството и заштитените подрачја и други теми од областа на шумарството и зачувување на природата. По завршување на посетата од двете страни беше заклучено дека ваквите посети и размена на искуства треба да продолжат и во иднина бидејќи се од значање и за двете институции. Од страна на јавното претпријатие Национални шуми, во текот на посетата присуствуваше и директорот Валентин Груевски, претставници од Секторот за одгледување, подигање, екологија и лов, претставници од Заштитено подрачје Осоговски планини, подружницата Малешево – Берово, Равна река –Пехчево и од подружницата Кожув Гевгелија.

РЕКОНСТРУКЦИЈА НА УПРАВНАТА ЗГРАДА ВО ПОДРУЖНИЦАТА ПЛАЧКОВИЦА ВО РАДОВИШ

БЛИЦ 16

Согласно Инвестиционата програма за 2022 година, Јавното претпријатие Национални шуми планираше и спроведе реконструкција на управната зграда во Подружницата Плачковица во Радовиш, инвестиција вредна 2 милиони денари од сопствени средства. Инвестицијата е во делот на реконструкција на градежни објекти во Инвестиционата програма.

Управната зграда на подружницата се реконструира после подолг временски период од 25-30 год. Сменети се прозорците и вратите, влезната врата со нови ПВЦ врати и прозорци, поставени гипс картонски ѕидови во сите канцеларии, вграден ламинат во сите канцеларии, во целиот објект е спроведено варосување, реконструирани се комплетно купатилата и ходниците, сменета електрична и мрежна инсталација и опрема. На 05. 06. во посета на комплетно реновираната подружница во Радовиш, заедно со генералниот

директор Валентин Груевски на увид беше и министерот Љупчо Николовски.

Согласно Инвестиционата програма за 2022 година за набавка на опрема за гаснење на шумски пожари-пумпи, набавени се осум пумпи со сопствени средства. Пумпите се монтираат на претходно набавените GREAT WALL теренски возила за гаснење на пожари. Со оваа набавка се опремуваат осум подружници, со цел оспособување на теренските возила за брза интервенција во справување со шумските пожари. Оваа набавка беше неопходна во услови на климатски промени кои секојдневно предизвикуваат зголемување на температурите и периоди без врнежи, па во последно време се соочува-

ме со енорно зголемување на бројот на шумски пожари, нивниот интензитет, како и големината на површините на погодените области.

На ден 14 јуни 2023 година на Градскиот плоштад во Скопје, се одржа кампања за подигање на свеста кај граѓаните и потребата од заштита на шумското богатство во текот на летниот период.

Кампањата беше организирана од Противпожарниот сојуз на Македонија (ПСМ), заедно со Градскиот противпожарен сојуз на Скопје (ГППС) и Општинските противпожарни сојузи на Општините од Град Скопје (ОППС), а во соработка со ЈП Национални шуми, Дирекција за заштита и спасување и Доброволни противпожарни друштва. На настанот учествуваа претставници од ЈП Национални шуми од Секторот за заштита на шумите, надзор и внатрешна контрола и дел од шумочуварската служба на Подружница Караџица од Скопје. На кампањата беа поделени флаери со информативно-едукативна содржина за заштита на шумите од пожари.

На 08.06.2023 година, студентите на Факултетот за шумарски науки, пејсажна архитектура и екоинженеринг "Ханс Ем" втора година на студии, од трите насоки, го посетија расадникот Мавровица во Подружницата Шумарство во Свети Николе. Во текот на посетата, во рамките на практичната настава по расадничко производство, студентите имаа прилика да присуствуваат на презентација од страна на дипл.шум.инженер Александар Наков, а во врска со одгледните мерки во контејнерското производство на садници со старост од една година.

ОДРЖАНА МЕЃУНАРОДНА ВЕЖБА ЗА СПРАВУВАЊЕ СО ПОЖАРИ

БЛИЦ 20

Во меѓународната вежба за справување со пожари на отворено „РОДОП 2023“ организирана од страна на Дирекцијата за заштита и спасување како и билатералната соработка помеѓу РСМакедонија и РБугарија на 21.06.2023 год се одржа вежба во која учество земаа ДПД КОЧАНИ и ПЕХЧЕВО И ТППЕ од Берово, против пожарни сили на Делчево Берово, Винаца, Кочани. Во гасењето пожари на отворен простор покрај ДЗС и другите учесници, учество земаа и вработени во Подружницата Малешево од Берово со летање на дрон за рано откривање на пожари и потрага по исчезнати лица.

ВО КРУШЕВО ОДРЖАНА ОБУКА ЗА ВРАБОТЕНИТЕ КОИ ЌЕ УПРАВУВААТ СО ПРОТИВПОЖАРНИТЕ ВОЗИЛА

БЛИЦ 21

На 28.06.2023 год. во Крушево се одржа обука за вработените од осум подружници, со што се ставени во употреба за летната сезона новите противпожарни возила и новите пумпи на Национални шуми. Одржаната обука е за вработените кои ќе управуваат со возилата. На настанот присуствуваше и директорот Валентин Груевски со помошници директори од менаџерскиот тим. Национални шуми се модернизира и се осовременува. Раководителот на Подружницата Липа од Крушево одличен домаќин на настанот, ама и со професорски „час“ по шумарство.

15 МАЈ МЕЃУНАРОДЕН ДЕН ЗА ЗАШТИТА НА КЛИМАТА

Климата е важен природен фактор со одлучувачко влијание врз квалитетот на животот на Земјата. 15 мај е Светски ден за заштита на климата кога вниманието на пошироката јавност е насочено кон големите климатски промени кои се резултат на активност на луѓето. Досега се донесени неколку документи со цел да се решат проблемите со климатските промени. Рамковната конвенција на ОН за климатски промени (UNFCCC) е усвоена во 1992 година во Рио де Женеиро. Целта на конвенцијата беше да се задржат емисиите на стакленички гасови на тогашно ниво. Конвенцијата ја ратификуваа 195 земји. Научниците предвидуваат дека глобалното затоплување би можело да придонесе за масовно истребување на одредени животни во блиска иднина, што ќе погоди дури еден милион видови, што е околу четвртина од сите познати видови.

Некои од прогнозите велат дека просечната глобална температура би можела да се зголеми за 4,5 °C до 2100 година. Додека некои научници предупредуваат дека, доколку драстични промени не се преземат веднаш, до крајот на 2100 година, летото би можело да трае шест месеци, а зимите само два. Затоа се апелира што поскоро да се преземат итни и драстични мерки во борбата против климатските промени. Експертите велат дека ништо не може да се бори против глобалното затоплување толку ефикасно како масовното пошумување. Шумите сочинуваат 30% од површината на Земјата и се основно живеалиште на милиони видови и се важен извор на чист воздух и вода и играат суштинска улога во борбата против климатските промени.

ИМАМЕ ЕДНА ПЛАНЕТА

Во последните 60 години, поради глобалниот раст на населението (од 3 на речиси 8 милијарди), површината на шумите про капита е намалена за повеќе од 60%. Многу причини има за дефорестација на шумите. На глобално ниво, водечката причина за уништувањето на шумите е проширувањето на земјоделството, комерцијалното стопанство, инфраструктурни проекти кои водат кон градење на нови патишта со кои се отвораат шумите за интензивно земјоделство... Доколку сакаме да ја заштитиме нашата иднина на оваа планета, нашето внимание треба да биде насочено на иницијативи фокусирани на пошумување, кои се најважната инвестиција која ја правиме за нашата иднина на следните поколенија. Меѓу останатото, шумите играат фундаментална улога и за биолошката разновидност и за зачувување на климатските рамнотежи на регионално и глобално ниво, тие произведуваат кислород и обезбедуваат резерви на вода за милијарди луѓе. Токму од тие причини е потребно да се спречи уништувањето на шумите, кое е исто толку важно како и пошумувањето на уништените области.

Веројатно најистакната еко дата е Светскиот ден на планетата Земја, меѓународен настан за одржливост на животната средина и заштита на нашата планета. Оваа меѓународна дата најма-

совно се прославува во целиот свет, а овој зелен настан успева да вклучи најголем број луѓе на целата планета.

Благодарение на зголемениот интерес за настанот, Светскиот ден на планетата Земја стана Светска недела на планетата Земја. Во деновите околу 22 април, многу заедници прославуваат цела недела со активности фокусирани на најактуелните еколошки прашања. Настаните се користат за подигање на јавната свест за прашањата за одржливост, а активистите, за анализирање на денешните сценарија и предлагање конкретни решенија.

Темата за 2023 година е иста како и за 2022 година „Инвестирај во нашата планета“, затоа што зелената иднина е просперитетна иднина.

Идејата за овогодинашната тема е да се охрабрат владите, корпорациите и приватните граѓани да преземат конкретни чекори кон следење на просперитетна и одржлива иднина за да и се даде можност и време на природата да се обнови и да се изгради здрава планета за нашите деца и нивните деца. А најкорисно инвестирање во иднината на планетата е инвестирање во пошумување, затоа што **НАШИТЕ ШУМИ СЕ НАШАТА ИДНИНА**

Фатима Шкријељ

МИНИЈАТУРНИ МИЈАВАКИ ШУМИ, РЕШЕНИЕ ЗА БОРБА ПРОТИВ КЛИМАТСКИТЕ ПРОМЕНИ

Акира Мијаваки, јапонски ботаничар и експерт за растителна екологија има развиено метода на засадување на разни сорти на автохтони дрвја, на мала површина на земја, а кои растат со минимална човечка интервенција. Ваквите минијатурни шуми почнаа да се појавуваат во градовите како решение за борба против климатските промени. Природните екосистеми се клучни за одржување на човечкиот напредок, особено сега кога светот се загрева поради ефектите од климатските промени. Од 2015 година им се помага на градовите и домаќинствата во засадувањето на „шумите Мијаваки“. Земјите во светот и Европа почнаа да го следат примерот на Белгија и Франција, кои неодамна засадија најмалку 40 такви шуми. Првата „шума Мијаваки“ во Франција беше засадена на периферијата на

Париз со цел да се намали бучавата и филтрирањето на воздухот за соседството. Поддржувачите на методот тврдат дека таквите шуми растат 10 пати побрзо, се 30 пати погусты, а биодиверзитетот е дури 100 пати поголем отколку кај оние засадени со конвенционални методи. Научниците тврдат дека таквите екосистеми се клучни за постигнување на климатските цели, проценувајќи дека природните шуми можат да „впијат“ 40 пати повеќе атмосферски јаглерод од плантажите каде што се одгледуваат поединечни видови. „Шумите Мијаваки“ се дизајнирани така да можат да го обноват екосистемот за помалку од 70 години, што вообичаено се потребни за да се опорави една шума. Методот Мијаваки за садење шуми е секако успешна алатка за борба против климатските промени. Мали по површина, но густы шуми никнуваат низ Европа како дел од движењето насочено кон обновување на биолошката разновидност и борба против климатските промени. Според истражувањата, климатските промени би можеле да предизвикаат исчезнување на третина од растителните и животинските видови во рок од 50 години и претставуваат голема закана за глобалниот биодиверзитет. Светски познатиот јапонски ботаничар Акира Мијаваки е добитник на наградата Сина планета, кој е специјализиран за обновување на природната вегетација на деградирани земјиште. Мијаваки има засадено над илјада такви шуми низ Јапонија, Малезија и на други места. „Минијатурни шуми“ или „Мијаваки шуми“ се базираат на засадување на 3 садници од автохтона сорта прилагодени на локалните услови на метар квадратен, кои стануваат самоодржливи по првите три години. Резултатот, според поборниците на методот се комплексни екосистеми совршено прилагодени на локалните услови кои го подобруваат биодиверзитетот, растат брзо и апсорбираат повеќе CO₂.

КРАТОК ОПИС НА ЗЕЛЕНАТА АГЕНДА ЗА ЗАПАДЕН БАЛКАН

Повеќето од денешните актуелни проблеми со политиката на животната средина, како што се загаден воздух/вода/земјиште, намалувањето на површините под шуми и постојните нееднаквости во правата и придобивките од природните ресурси, се длабоко вкоренети во историските процеси, односно во моделите на глобалната трговија и инвестиции, како во шумарскиот сектор така и надвор од него. Националните и меѓународните политики, конвенции, договори, закони и одлуки ги засегаат и шумите и луѓето широм светот и обратно, затоа што улогата на шумите во човековото битисување е од огромно значење. Токму од овој аспект и улогата на чове-

кот кон управувањето со шумските екосистеми треба да биде фокусирана кон одржливост, на што во последните децении се посветува се поголемо внимание и шумите се повеќе се во фокусот на јавноста. Меѓународната шумарска политика се стреми кон свет во кој шумите се високо позиционирани на националните и меѓународните агенди, затоа што шумите во различни земји се управуваат на многу различни начини, често и покрај сличните услови на животната средина. Тоа значи дека некаде има позитивни примери за добро и одржливо управување со нив, а некаде за примена на несоодветни мерки кои водат кон опустинување и деградација на шум-

скиот фонд, а со тоа и нарушување на животната средина. Европа има за цел да биде меѓу лидерите на патот во транзицијата кон економија, која и дава повеќе на планетата, отколку што и одзема. Таа се залага за конкретни и зголемени напори на глобално ниво за справување со меѓусебно поврзаните „климатски и биодиверзитет кризи“. Со Европскиот Зелен договор, целта на Европа е да стане првиот климатски неутрален континент до 2050 година, и да посвети поголемо внимание во зачувување на природната средина на Европа. Од пандемијата и тековните кризи, ЕУ остана на оваа патека, па дури и ја удвои зелена-

та транзиција за постепено укинување на зависноста од фосилни горива со еден извор преку забрзано пуштање во употреба на обновлива енергија, иницијативи за заштеда на енергија и диверзификација на енергијата (на пр. NextGenerationEU и REPowerEU). Новата стратегија на EU Global Gateway (2021 – 2027) ја поддржува зелената трансформација, инвестирајќи и во ублажување и во отпорност на климата. Таа, исто така, ја поддржува чистата енергија како начин за постигнување на целите за одржлив развој и заложбите од Парискиот договор.

Во согласност со амбицијата на ЕУ да стане климатски неутрална до 2050 година, регионот (Западен Балкан) исто така се обврза да постигне јаглеродна неутралност до 2050 година и да се усогласи со клучните елементи на „Европскиот зелен договор“ со одобрување на Зелената агенда за Западен Балкан (GAWB) на Самитот во Софија одржан на 10 ноември 2020 година, а потоа и Акциониот план GAWB, на Самитот во Брдо во октомври 2021 година, што е одраз, проширување и адаптација на Зелениот договор на ЕУ скроен за регионот на Западен Балкан.

За време на Самитот во Софија, регионот достигна важна пресвртница со одобрување на Декларацијата на лидерите за зелената агенда која се усогласува со Зелениот договор на ЕУ. Декларацијата е насочена кон поддршка и забрзување на промените и процесите во регионот, со главна цел за справување со климатските промени, како

и изготвување на Акциониот план за GAWB, врз основа на интензивни консултации со сите засегнати страни, за да се идентификуваат конкретни чекори, организации и структури за поддршка и индикативна временска рамка за секоја мерка што треба да се спроведе. Акцискиот план вклучува 58 акции и 7 патокази за имплементација поврзани со теми од климатската политика, одржлива енергија, одржлива мобилност, циркуларна економија, намалување на загадувањето, одржливо земјоделство и снабдување со храна и заштита на природата и биодиверзитетот.

Акцискиот план е структуриран на начин во кој се одразуваат седумте компоненти на Софиската декларација (климатска акција, енергија транспорт, кружна (циркуларна) економија, загадување, одржливо земјоделство и заштита на природата и биолошката разновидност) кои се групирани во пет столба. Планот содржи сет на мерки за постигнување на 58-те обврски (цели) од Софиската декларација. Планот содржи и преглед на главните регионални координатори и други релевантни организации кои придонесуваат за остварување на одредена цел. За секој мерка се дефинира индикативна временска рамка за спроведување на мерката, во консултации со регионалните координатори и властите на државите во Западен Балкан. Република Северна Македонија, преку Министерството за животна средина покажува дека земјата има сериозен пристап кон Зелената агенда и подготовката за националниот придонес во Парискиот договор, преку III-иот двогодишен извештај за климатските промени и долгорочната стратегија за климатска акција и акциониот план, кои се донесени минатата година. Тоа значи дека нашата земја има поставено среднорочни и долгорочни цели кон намалување на стакленичките гасови и прилагодување на најранливите сектори. Нивната визија е да станеме просперитетна економија до 2050 година со ниски емисии на јаглерод, која следи одржливи и климатски отпорни патеки на развој, со зголемена и подобрена конкурентност и ќе биде промовирана социјалната кохезија преку акција против климатските промени и нивните влијанија.

На национално ниво се формира стратешки зелен инвестициски фонд за зелени структури, технологии и инфраструктура. Механизмот се очекува да поттикне инвестиции во вредност од 750 милиони евра, да отвори 15.000 работни места, да го поттикне економскиот раст за еден процентен поен и да го зголеми извозот за 2 милијарди евра во следните четири години.

Во Зелената Агенда за Западен Балкан се отворени големи можности за шумите и шумарство. Во секој од столбовите шумарството има своја перспектива. Насоките укажуваат на голема потреба од шумарството во трансферот на фосилната и линерална економија во кружна

ACTION PLAN

FOR THE IMPLEMENTATION OF THE SOFIA DECLARATION
ON THE GREEN AGENDA FOR THE WESTERN BALKANS
2021.-2030.

(циркуларна) економија која е во баланс со природата. Вреди да се напомени дека овие потреби ќе донесат и голем број на промени за кој шумарството и шумарскиот сектор треба да

биде подготвен соодветно да одговори. Во некоја друга прилика ќе биде дадена и подетална елаборација на столбовите и нивното влијание на шумарството и шумарскиот сектор кај нас.

01 **Cleaning energy sources, protecting the climate**

- The Western Balkans is a region heavily affected by climate change. This calls for reducing greenhouse gas emissions and enhancing resilience to the impact of climate change.
- The Western Balkan partners will be supported in aligning with the new EU Climate Law, the EU Emissions Trading Scheme as well as reducing CO₂ emissions through quotas and carbon pricing mechanisms.
- As a region highly dependent on coal, the shift towards cleaner and renewable energy sources is a must. The EU will support this transition.
- The EU will support the Western Balkan partners in increasing their rail capacity in deploying more environmentally friendly transport modes, including in urban areas, as well as smart mobility solutions.

02 **Moving to a circular economy**

- Transitioning to a fully circular economy is key for the EU and Western Balkan partners to achieve a green transition.
- The EU will support Western Balkan partners in developing strategies to improve the sustainability of raw material production, preventing, reducing, recycling and managing waste looking at the entire lifecycle of products.
- The EU funding will also support the development of a regional agreement on the prevention of plastic pollution, in particular marine litter.

03 **Depolluting air, water and soil**

- Air pollution in the Western Balkans is one of the highest in Europe and has a direct impact on citizens' health.
- The EU will assist the region in aligning with EU standards related to air quality, water and waste water management. This includes modernisation of air and water monitoring and further investment in waste water management, also promoting water reuse in agriculture.

04 **Building sustainable agriculture and food systems**

- Agriculture and related sectors contribute around 10% of the Western Balkans' GDP.
- The EU will step up efforts to support the sustainable development of rural areas.
- The EU will assist the agri-food sectors in the region to increase food security and quality, reduce waste, improve compliance with EU food safety and animal welfare standards, and promote environmentally friendly and organic farming.

05 **Protecting biodiversity and ecosystems**

- The Western Balkans have a wealth of habitats and species which need to be protected for future generations.
- The EU will support the region in developing and implementing a Western Balkans 2030 Biodiversity Action Plan into a Forest Landscape Rehabilitation Plan, Options for a Western Balkans Biodiversity International Fund will be explored.

Brussels, 6.10.2020
SWD(2020) 223 final

COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT
Guidelines for the Implementation of the Green Agenda for the Western Balkans
Accompanying the
Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the
European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions
An Economic and Investment Plan for the Western Balkans
(COM(2020) 641 final)

Проф. д-р Македонка Стојановска
Асс. м-р Владимир Стојановски

КАМПАЊА

"НЕЗАКОНСКО СЕЧЕЊЕ НА ДРВА Е КРИМИНАЛ" ВО СИТЕ ПОДРУЖНИЦИ НА ЈП НАЦИОНАЛНИ ШУМИ

ШУМИТЕ СЕ НАШЕ НАЈГОЛЕМО БОГАТСТВО,
ДА ГИ ЧУВАМЕ НАШИТЕ ШУМИ!

PYJET JANË PASURIA JONË MË E MADHE,
LE TË RUAJMË PYJET TONA!

Шумите се нашето најголемо богатство. Тие дишат за нас и го создаваат толку неопходниот кислород. Тие се дом и засолниште на целиот животински и растителен свет. Тие се дел од нашето секојдневие и ни обезбедуваат сигурност, енергија и основа за создавање на се, од обичниот лист хартија, па се до кровот над нашите глави. Шумите се оганот кој не грее во ладните зимски ноќи и сенката која не штити од врелото летно сонце. Тие се нашиот животен циклус, она што не движи напред, тие се нашето највредно богатство и само замислете како би било да ги нема...

Да ги чуваме нашите шуми!

На ден 16.05.2023 година во с. Катланово, општина Петровец започна кампањата "Незаконско сечење на дрва е криминал", која траеше до крајот на јуни 2023 година. Вработените во шумочуварската служба од подружниците на ЈП

Национални шуми, во соработка со преставниците од Министерство за внатрешни работи, како и претставниците од Шумскополициските станици, започнаа заеднички превентивни активности за информирање на локалното население во

руралните села и населби, за подигнување на свеста за заштита на шумите кои се наше природно богатство. За таа цел јавното претпријатие изготви флаери со едукативна содржина со мотото - Незаконско сечење на дрва е криминал, кои во времетраење од месец и половина беа поделени на локалните жители во местата каде се спроведуваше кампањата. Во местата каде се одвиваше кампањата, освен делењето на едукативните материјали, преку разговори граѓаните беа информирани за важно-

ста на одредбите од Законот за шуми, за казнивоста и последиците од бесправна сеча на дрва, при што е укажано дека шумите се нашето најголемо богатство и дека сме должни да ги чуваме и заштитиваме. Истакнато е исто така дека незаконското сечење е кривично дело и има законски последици, дека постојат законски норми што го третираат дрвокрадството, а согласно на тоа дека дрвокрадците подлежат на законски санкции по однос на бесправното сечење на шуми, како и за штетите и последиците.

КАМПАЊА

АКТИВНОСТИ ВО ДЕЛОТ НА ОДГЛЕДУВАЊЕТО НА ШУМИТЕ

Вкупниот број на работници во редовен работен однос на ниво на ЈП “Национални шуми” заклучно со 30.06.2023 година изнесува 1.442 работника на неопределено време. Основната цел и тенденција во деловната и развојна политика на ЈП “Национални шуми” во областа на вработеноста е оптимален број на стручни и квалитетни кадри во сите сегменти од работењето во шумарството. Стимулирање и стручно оспособување на постоечките кадри со посета на семинари по одредени области, а во иднина и организирање на советувања и семинари од областа на шумарството кои се во функција на стручно унапредување.

Реализацијата на вака поставените развојни цели, треба да доведе до попрофитабилно работење на претпријатието, имајќи ја притоа секогаш предвид еколошката димензија во вкупното работење на ЈП “Национални шуми”.

Активностите во делот на одгледувањето на шумите, во севкупното работење на претпријатието, се базираат на обврските кои се пропишани со посебните планови за стопанисување со шумите.

Со членот 94 од Законот за шуми, регулиран е начинот на издвојување и користење на средствата за проста репродукција на шумите. Средства за проста репродукција на шуми издвојуваат субјектите кои стопанисуваат со шумите во државна сопственост во висина од 10% од вредноста на исеченото дрво, франко камионски пат во шума. Овие средства се строго наменски и се користат за одгледување и заштита на постојните шуми, за изградба на шумски патишта, за техничко опремување заради вршење на работи за заштита на шумите и изработка на планови за стопанисување со шумите.

Согласно член 95 од Законот за шумите за работите на проширена репродукција на шуми средства обезбедуваат: субјектите кои стопанисуваат

со шумите во државна сопственост во висина од 3% од вредноста на исеченото дрво на франко камионски пат, сопствениците на шуми во приватна сопственост во висина од 3% од вредноста на исеченото дрво на франко камионски пат, како и правните субјекти што вршат промет на дрво во висина од 3% од вредноста на продаденото дрво и од Буџетот на РМ. Средствата за проширена репродукција на шумите се користат според годишна Програма што ја донесува Владата на Република Северна Македонија.

Врз основа на член 96 од Законот за шумите („Сл.весник на РСМакедонија“ бр.274/22), Владата на РСМакедонија на седницата одржана на 7 февруари 2023 год. донесе Програма за проширена репродукција на шумите за 2023 год.

Со оваа програма, согласно Буџетот на РСМакедонија за 2023 година се утврдува изворот и износот на средствата, видот и обемот на работите и мерките кои ќе се финансираат, извршителите на работите, како и начинот на исплата на средствата за извршени работи во 2023 год.

За извршување на работите и мерките од оваа програма, се утврдува изворот и износот на средствата и тоа од Буџетот на РСМакедонија во вкупен износ од 20.000.000 денари.

Средствата наведени во износ од 20 милиони денари од Програмата за проширена репродукција на шумите за 2023 год. ќе се користат за следните работи/мерки:

1. Пошумување на голини и ерозивни земјишта
 - 1.1 Пошумување на голини и ерозивни земјишта во државна сопственост, извршител на работите ќе биде ЈП „Национални шуми“ на површина од 23,00 ха во вкупен износ од 1.955.000 ден. или 85.000 ден. по ха.
 - 1.2 Пошумување на голини и ерозивни земјишта во приватна сопственост, извршители на работите ќе бидат сопственици на шуми во приватна сопственост на површина од 20,00 ха во вкупен износ од 1.700.000 ден. или 85.000 ден. по ха.
2. Отстранувања на последиците од шумски пожари на површина над 50 ха во рамките на една шумско стопанска единица преку вештачка обнова

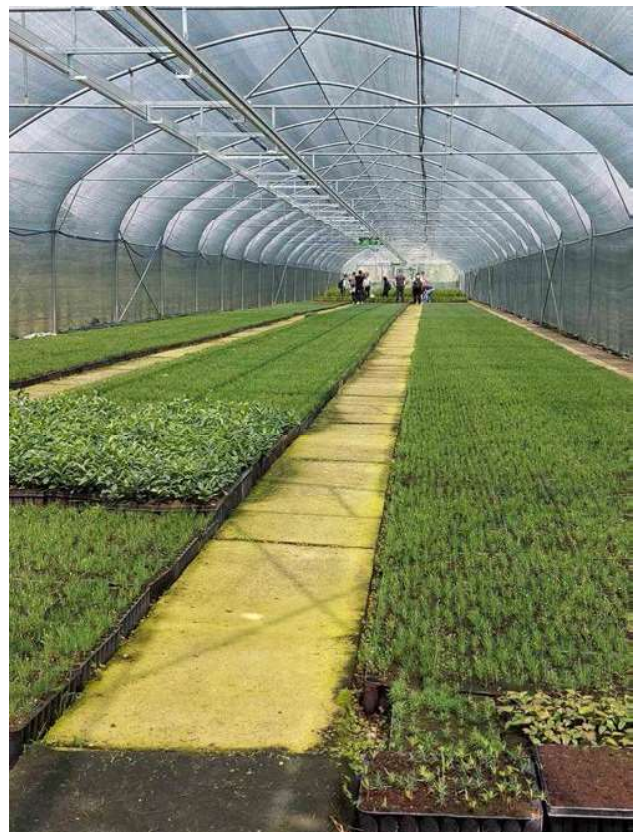
Отстранувања на последиците од шумски пожари на површина над 50 ха во рамките на една шумско стопанска единица преку вештачка обнова, извршител на работите ќе биде ЈП Национални шуми на површина од 153,00 ха во вкупен износ од 15.300.000 ден. или 100.000 ден. по ха. Отстранувања на последиците од шумски пожари ќе се врши на површини над 50ха во рамки на една шумско стопанска единица преку вештачка обнова со пошумување со садници.

3. Превентивна заштита на шумите и шумските култури од растителни болести и штетници преку организирана Извештајно дијагнозно прогнозна служба (ИДП служба)

Превентивна заштита на шумите и шумските култури преку организирана Извештајно дијагнозно прогнозна служба (ИДП служба) извршител на работите ќе биде Шумарски факултет – Скопје, за реализација на оваа мерка од Програмата предвидени се средства во износ од 1.000.000 денари.

4. Промотивна кампања за подигање на јавната свест на превентивна заштита на шумите од пожари

Промотивна кампања за подигање на јавната свест на превентивна заштита на шумите од пожари извршител на работите ќе биде Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, за реализација на оваа мерка од Програмата предвидени се средства во износ од 45.000 денари. Кампањата ќе се врши преку објавување и печатење на инструкциите, протоколите, плановите, материјалите за обука, насоките и

други материјали од областа на управувањето со пожари на отворен простор, како и за техничко одржување и хостирање на веб страницата на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство за подигање на јавната свест за заштита на шумите од пожари.

Во извештајниот период ЈП Национални шуми согласно Програмата за проширена репродукција на шумите за 2023 год., има склучено Договор за пошумување на голини и ерозивни земјишта со Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, бр.03-14/38 од 17.03.2023 год., според оперативно-стручната програма во Подружница ШС Бабуна–Велес, на м.в. Пуплини, КП бр.9/1, КО Новачани, на површина од 23ха. Извршителот на работите се обврзува да изврши пошумување на механизирано или рачно обработена почва, да изврши квалитетно пошумување со садници кои најмногу одговараат на месторастежните услови, односно со садници предвидени со оперативната програма, на еден хектар да се насадат по 2.000-2.500 садници. Пошумувањето да се изврши најдоцна до 01.12.2023 година.

Согласно Програмата за проширена репродукција на шумите за 2023 год., ЈП Национални шуми има склучено Договор за отстранување на последиците од шумски пожари со Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство, бр. 03-14/39 од 17.03.2023 год., на вкупна површина од 153ха, според оперативно-стручната програма во Подружниците: ШС Голак–Делчево во ШСЕ Ветрен–Сараево на површина од 51ха, ШС Малешев–Берово во ШСЕ Брегалница на површина од 51ха, ШС Куманово–Куманово во ШСЕ Козјак на површина од 51ха. Извршителот на работите се обврзува да обезбеди присуство на одговорно стручно лице за време на контрола на терен од страна на државен инспектор по шумарство и отстранувањето на последиците од шумските

пожари на површини во државна сопственост да се заврши најдоцна до 01.12.2023 година.

Во извештајниот период ЈП Национални шуми согласно склучените договори од Програмата за проширена репродукција за 2023 год, како извршител на работите нема работено според договорите на предвидените површини, се очекува предвиденото да се реализира во второто полугодие од тековната година.

Пошумувањата предвидени според Посебните планови за стопанисување со шуми се реализираат во неколку фази според предвидената динамика, обработка на почвата (механизирана или рачна обработка на почвата, а во зависност од

теренските услови). Изборот на дрвните видови за пошумување на предвидените површини е според едафско-климатските и педолошки услови, адаптивни за успешна прифатеност и понатамошен развој на садниците.

Во зависност од надморската височина и географската местоположба на локалитетите се пошумува со дрвни видови кои се адекватни во согласност со педолошката структура на почвените и климатските услови.

Во извештајниот период во просториите на дирекцијата на ЈП Национални шуми беше одржана работна средба за проектот Боранка станува Боренка.

На 19 април 2023 година официјално е започната меѓународната соработка преку тридневна посета на претставници од Република Хрватска

во РС Македонија преку проектот Боранка станува Боренка и промоција како на вредностите и соработката меѓу институции и граѓански организација, така и граѓански ангажман за грижа и заштита на животната средина. Посетата и лансирањето на „Боранка станува Боренка“ беше проследено со низа настани на кои, ЈП Национални шуми како официјален партнер на Боренка и Сојузот на извидници на Македонија, заедно со претставниците од Хрватски шуми и Сојузот на извидници на Хрватска ја промовираа соработката. Согласно тридневната агенда, на 19 април беше одржана средба во Амбасадата на РХрватска со сите претставници, како и работна средба во просториите на дирекцијата на ЈП Национални шуми на која присуствуваа и директорот Валентин Груевски, заменикот директорот

Сафет Мифтари, како и преставници на менаџерскиот тим. Меѓународниот ден на шумите 21 март, не е само првиот ден на пролетта, туку е и на белите дробови на светот кои го чистат воздухот, го намалуваат затоплувањето на планетата, а опфаќаат 80 проценти од копнениот биодиверзитет. ЈП Национални шуми денот на шумите го одбележа со пролетни пошумувања на повеќе локации на целата територија на државата.

Секоја година се одбира тема со која се укажува на важноста на шумата.

Темата за 2023 година беше „Здрави шуми за здрави луѓе“, а главните пораки се:

Шумарскиот сектор отвора работни места за најмалку 33 милиони луѓе, а шумските производи ги користат сите;

Шумите се од суштинско значење за здравјето на планетата и благосостојбата на луѓето;

Одржливото користење на шумите ќе ни помогне да преминеме во економија заснована на обновливи, повторно употребливи и рециклирани материјали; Одржливото дрво е важен материјал за озеленување на градовите;

Шумите се од витално значење за одржување на производството на храна;

Потребни се повеќе активности за да се запре уништувањето на шумите и деградацијата;

Изберете производи од дрво од легални и одржливи извори. ЈП Национални шуми денот на шумите го одбележа со акции за пошумување на

повеќе локации во Подружниците во состав на Јавното претпријатие.

Последниот период во однос на пошумувањето Јавното претпријатие Национални шуми имаше голема поддршка и вклученост на голем број општествено одговорни компании и институции, кои активно се вклучија во пошумувањата согласно проста и проширена репродукција на шуми, за зголемување на зелените површини.

Да ги спомнеме: Британската Амбасада, ДМ дрогерији, Алкалоид, Пивара, Кромберт и Шуберт, Телеком, Прокредит банка, Кине и Нагел, Шпаркасе банка, РЕК Битола, Дени Интернационал, Халк Банка, КБ Прво пензиско друштво, НЛБ банка, Рудници Саса, МЗШВ, како и невладиниот сектор. Сите овие компании дадоа свој придонес при извршување на активностите за зголемување на зелените површини, со донација на садници, подготовка на површините за пошумување, логистичка поддршка, техничка помош, како и вклученост со свои вработени во самото пошумување.

ЈП Национални шуми верува во враќањето на заедницата и зачувувањето на нашите природни ресурси и затоа им благодариме на сите компании кои ја поддржуваат нашата мисија за заштита и зачувување на нашето природно наследство за генерациите што доаѓаат.

дипл.шум.инж. Гордана Серафимовска
дипл.шум.инж. Кети Јанакиевска

АЕРОЗАГАДУВАЊЕ

World AQI Ranking

01:51, Jan 28

MAJOR CITY	US AQI
1 Skopje , Macedonia	266
2 Lahore , Pakistan	232
3 Delhi , India	192
4 Wuhan , China	190
5 Chongqing , China	185
6 Dhaka , Bangladesh	179
7 Astana , Kazakhstan	178
8 Pristina , Kosovo	177
9 Kathmandu , Nepal	172
10 Kolkata , India	164

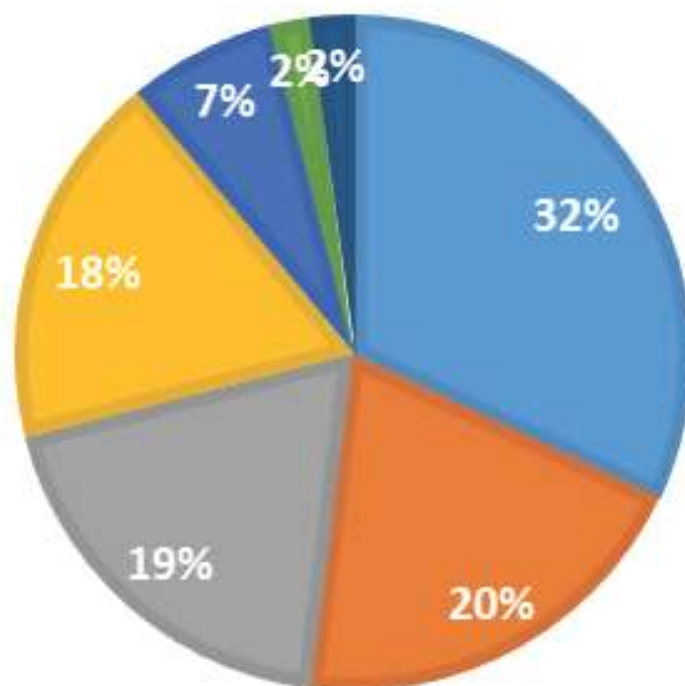
Нема сомневање дека аерозагадувањето како немила и опасна појава е присутно кај нас во сите средини, некаде помалку, некаде повеќе, а некаде е во алармантна состојба, бидејќи е загрозувано здравјето на луѓето. Луѓето со право се

загрижени за својата иднина, и токму поради тоа се јавуваат со бурни реакции и коментари за оваа несакана состојба. Загриженоста се чувствува и кај надлежните институции во системот, поради тоа што овој проблем е создаден во минатото, а воопшто не е едноставно да се изнајде адекватно и ефикасно решение, не само кај нас, туку и кај далеку поразвиените земји во светот.

Во далечното минато луѓето населбите ги подигале во котлини, на падини, покрај речни текови, природни извори на вода и на места каде има обработлива површина и пасишта, едноставно на локалитети каде тие мислеле дека имат поволни услови за живот. Објектите ги граделе по потреба од природни материјали кои во тоа време за нив биле достапни; камен, земја, дрво и слама. Достапните патишта ги правеле како тесни сокаци за да може да помине едно магаре товарено со два коша тутун. Понатаму, населбите стихийно се развивале а некои од нив прераснале во градски населби, обично оние населби кои биле во средиштето на повеќе селски населби, бидејќи имале услови за развој на чаршија, трговија, занаетчиство и прераснувале во градски административни центри. Стихијниот развој на населбите се одвивал некаде до балканските војни, додека пак по првата светска војна се јавуваат сериозни проекти, архитектонски решенија и урбанистички планови. Дури по втората светска војна, кога поради демографскиот развој и миграцијата на населението од село во град, развојот на индустријата и стопанството,

ИЗВОРИ НА ЗАГАДУВАЊЕ НА ВОЗДУХОТ ВО СКОПЈЕ

- Затоплување на домаќинства
 - Прашина (улицы, градежништво)
 - Сулфатни соли
 - Прекуграничен пренос
- Сообраќај
 - Индустрија
 - Нитратни соли

сообраќајници со сите други атрибути, градовите како по бројот на жители, така и по површина многу брзо се развивале и тоа согласно урбанистичките планови.

Со настапувањето на плурализмот и воведувањето на повеќепартиски систем на владеење, дали затоа што не бевме подготвени, или недоволно созрени за ваков начин на владеење, некои од политичкиот естаблишмент, кои беа убедени дека власта им дава сила, можност и слобода да работат што сакаат, брзо се поврзуваа со бизнис елитата, градежните компании и други подобни партнери, со кои наоѓаа заеднички и лични интереси, тргнаа во експанзија на неконтролирана градба, масовна градба во градовите, на сите празни површини. Таму каде што немаше простор за градба, го уништуваа градското парковско зеленило, без да се почитуваат просторното планирање, климатолошките и

метеоролошките услови, градежно-архитектонските и сеизмичките решенија, сообраќајните врски и хортикултурното уредување, што значи тотално игнорирање на урбанистичките планови и научно стручните анализи и укажувања. Оваа прекумерна и неконтролирана градба што народот ја нарече мегаломанија, во повеќе наши градови кои се наоѓаат во котлини како што се: Скопје, Тетово, Гостивар, Кичево, Битола, Прилеп, Кавадарци, Гевгелија, Струмица, Штип, Кочани и Куманово доведе до една страшна состојба на аерозагадување. А за аерозагадувањето најадекватен пример е Скопје, кој може да послужи како индикатор за состојбата и во другите градови.

Скопје се наоѓа на северниот дел на Македонија, со географски координати; географска ширина 42°00' и географска должина 21° 26' на надморска

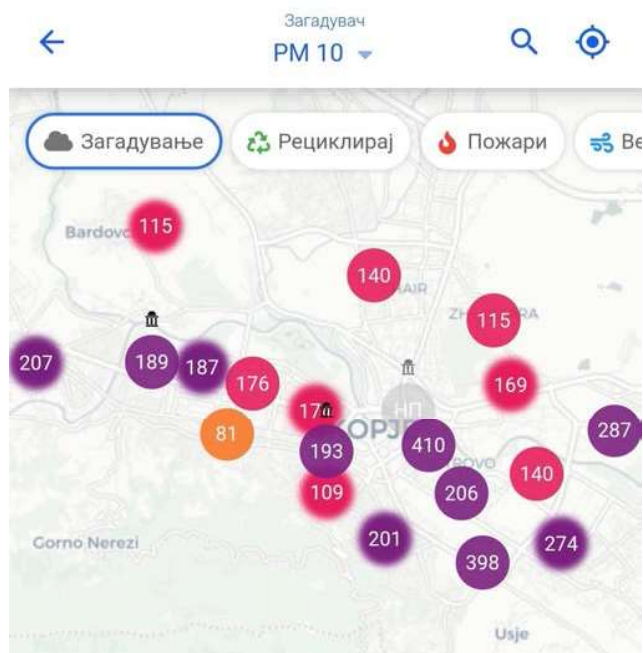
АЕРОЗАГАДУВАЊЕ

височина од 240 м. Од подножјето на Водно 1066 м надморска височина до Радишани, подножјето на Скопска Црна Гора, со највисок врв Равно 1653 м надморска височина, и од Ѓорче Петров до Драчево, од двете страни на реката Вардар. Водно некогаш било гола површина со лабилна структура на почвата, па после секој пороен дожд Скопје било поплавувано и потрупувано со големи количини на еродиран нанос. Веднаш по Втората Светска Војна Водно, Гази Баба и некои

паднини на Скопска Црна Гора се целосно вештачки пошумени со разни дрвни видови и грмушки. Со подигањето на овие шуми целосно се санираат ерозивните процеси, а шумите вон градското зеленило или парк шуми се во функција на подобрување на микроклиматските услови на животната средина, но во исто време на луѓето им служат за одмор и рекреација. Шумата на Водно за Скопје значи живот и никој и никогаш не смее да си даде слобода да ја уништува. Климатските услови според достапните и расположливите податоци за Скопје, најдобро може да се претстават со клима дијаграм. Според климатскиот дијаграм и другите податоци може јасно да се види дека во Скопје, па и во цела РС Македонија се чувствуваат, односно се вкрстуваат две климатски влијанија: од југ мариитимна — медитеранска - модифицирана мубмедитеранска - аридна клима и од север копнена -континентална - модифицирана субхумидна клима. Сончевото зрачење и енергија, високите и ниски температури, врнежите, локалните ветришта природно се распоредени во четири годишни времиња: пролет, лето, есен и зима.

Токму таа различност на годишните времиња овозможува благопријатни климатски услови за живот на растенијата, животните и луѓето. Скопје до земјотресот 1963 год имало 312 980 жители, распространето на површина од 169 км². Во таа катастрофа загинале 1070 и биле повредени 4000 луѓе, уништени или тешко оштетени 4/5 од станбениот фонд, како и 1670 индустриски и стопански објекти со уништена опрема околу 8-10%. Во обновата на Скопје преку Меѓународната организација на Обединетите Нации, помогнале 87 земји од цел свет. За Скопје, нашите еминентни стручни кадри и јапонска екипа на проектанти на чело со Кензо Танге, 1965 година, земајќи ги предвид просторното планирање, сеизмичките, метеоролошко - климатолошките услови, како и светските нормативи и стандарди за градежно - архитектонско, саобраќајно и хортикултурно уредување, изготвиле генерален урбанистички план за 350 000 жители на површина од 175 км², од тоа 50 % од површината, односно 87,5 км² за градско зеленило или 25 м² по глава на жител. Ова зеленило што било предвидено имало оптимална вредност и било сосема доволно, доколку било поврзано со вонградското зеленило на Водно и Гази Баба. Можело да ги задоволи хигиенско - техничките, естетско -декоративните и културно - забавните услови. Доколку се почитувале предвидувањата од урбанистичкиот план, ќе била запазена и функционалноста на сите градежни објекти, саобраќајници и градско зеленило. Меѓутоа, нападната и неконтролираната градба дефинитивно и хори-

зонтално и вертикално го потрупала Скопје со асфалт, бетон, железо, плочници, мермер, стиропор, стакло, пластика, бои и лакови.

Зградите се меѓу себе поврзани како висок бедем. Улиците наликуваат на длабоки кањони, непроодни за саобраќај и тротоари преполни со разноразни угостителски објекти, така да градот е претворен во огромен лавиринт, за да не може ни лисица да помине. Нема доволна градско зеленило за да се одвиват надземните и подземните природни процеси. Нарушени се топлотниот, водниот и воздушниот режим. Нема педогенетски процеси, нема евапорација, земјата не може да дише, дури и микроорганизмите не се активни за да ја разлагаат органската материја до крајни продукти достапни за растенијата. Поради недостаток на растенијата, нарушени се некои природни законитости. Движење на некое тело во однос на друго тело. Нема конвергентност, односно не може да дојде до израз способноста на воздушните маси да се прилагодат на некој правец на движење, нема ветер, го нема ни ветерот Вардарец кој дува до 15 м/с, нема струење на воздухот, ниту конвективно ниту адвективно. Нема што ПМ честичките да ги асимилира, да ги разгради или да ги поткрене. Тие лебдат во воздухот и луѓето ги вдишуваат. Нема аерација, прочистување на воздухот од штетни материи. Нема растенија преку својата лисната маса од воздухот да ги апсорбират јагленородниот диоксид и преку процесите на асимилација и фотосинтеза го користат за сопствена градба на органска материја, а кислородот го испуштаат во воздухот без кој луѓето и животните не можат да опстанат. Додека пак преку процесот транспира-

ција треба во воздухот да се регулира релативната влага, температурата на воздухот и аерацијата. За ваквата состојба ќе понудам само еден конкретен пример. Ако застанете на плоштадот во Скопје, кај воинот на коњ и погледнете кон улицата Македонија, пред вас ќе се појави распаднатата Стара железничка станица со часовникот. Од двете страни улицата е заградена со поврзани високи згради. Спроти хотел Бристол имаше добро уредено зеленило, кое е уништено и на тај простор сега се наоѓаат згради. Помеѓу кино Култура и Домот на АРМ имаше поширок зелен простор пристојно уреден. Сега таму е сместена Спомен куќата на мајка Тереза, една огромна црква, а уште поголема камбанарија, сето тоа, така укомпонирани да делува монотони.

Дипл.шум.инж. Радован Тошиќ

национални
ШУМИ

во партнерство со природата